

Olja Savićević-Ivančević

KUCHNA

PIVAJDI

**Mala
kutija**

PRVA KUĆA

*

od konobe u prizemlju, ostao je samo ključ za vrata
kojih više nema.

tu su bila velika zelena vrata. na podu nabijena
zemlja, tamne mače. i mušice.

koliko nas je moglo stati u bačvu?

pet, deset. u mojim pričama rastu bačve kao trbusi
ljubičasti i zadrigli od vina.

pradida pave nikad ne skida šešir. tako sjedi ispred
konobe.

to je njegova ulica. kerber: on je strah za babe, radije
idu okolnim putem, kroz bote.

mene zove: uja mala, uja!

ja mu ljubim ruke. i ne pamtim strah.

*

naša se ulica tada zvala prijelaz partizana. jer su partizani prelazili preko sljubljenih krovova bježeći od talijana. zato sam mislila da su pali borci pali s krova.

to kako izgleda naša ulica još se zove kuća na kući, što mi je također zadavalo probleme.

*

konobu je zamijenio mali dućan. biljna apoteka.
spavala sam s otvorenim prozorom i u sobu mi je
ušao zeleni čaj.

*

živi li u parku vitturi još uvijek onaj ćuk?
prije sna, pjevala sam sestri. mislila sam da to dobro
radim, vikala sam i vjetar je kotrljao moj glas preko
šahti niz usku ulicu.

kasnije bih još dugo gledala u čudan reljef štukature
na plafonu. a onda bi se javio taj ćuk. njegova *ću*
pune samoću, a tišine među njima nadijevaju jezu.
tajan kao noć u parku. tajan kao staro groblje u
parku. iz duplje neke pinije koja nestvarno visoko
čuva naprsle šiške pune naše čežnje.

crkveno zvono, pa ćuk, pa zvono. i ponekad, nad
pinijama, nisko proleti avion. to je noćni let za
mjesec. s tim zvukom slijećem u san.

*

od mora do terace, more crvenih krovova. ja se dižem na prste, ja se dižem na ljuljačku da vidim pravo more. ono je dovoljno blizu da miriše. kad puše jugo penje se uz ulicu, mogu ga čuti. ali samo ako se snažno zaljuljam, vidjet ću more. gore, poviše moje glave, točka je s koje se rastvara zastor krovova. ako se zaljuljam još jače, mogu odletjeti u plićak ravno iza mula.

*

nedjelja je i ona dolazi. baka iz grada. ima zlatan zub.
ima lijepu haljinu. ima meku kosu. mirisnu.
ima špicasti grudnjak. ima prozirne čarape.
svi kažu: tvoja baka je ljepotica. prvi put se udala sa
sedamnaest, drugi put s dvadeset i šest.
oslušujem prvi udarac potpetice na skalama. a onda
trk preko četrdeset skalina naše kuće.
nikad joj ne kažem: ne volim.
volim kad mi kažu: imaš bakin osmijeh. i madež na
desnom obrazu.

*

nitko nema ovakav prozor, prozor kao ova djevojčica. kad otvori škure ona može preskočiti u sobu svog prijatelja. kad zatvori škure može staviti jastuke na prozorsku dasku i tu čitati. ili spavati sa svim svojim lutkama. tako duboko je taj prozor upisan u kamen kuće.

tu može guliti naranču, lakirati nokte, napisati pjesmu o strancu. a onda preskočiti u sobu svog prijatelja i skovati plan.

*

ponekad ona prospe po postelji plastični nakit i zlato. tad znam da je postojala neka druga mama, prije mene. koja se kitila s tim blagom iz srebrne kutije. koja je plesala ispred ogledala u nepoznatim haljinama.

tad znam, to je ona strana mlada žena koju nekad sretnem dok me drži u krilu.

*

moje noge rastu u kadi. moje noge odlaze od mene.
još jučer sam mogla stopalo staviti na tjemenu.
moje noge odlaze od mene ili to moja glava čini tlu.
ne znam što se događa, al stižu mi u susret knjige s
najviših polica.

*

najednom sam razvila ljubav za jako slatko i suho voće. za bademe i med. za ćupove pune šećera, kave i začina. za korice limuna i crni papar.

živjela sam od groždica i smokava, močila sam prste u rum i lizala jagodice, krišom. udisala sam požudno miris duhana iz lule. miris paste za cipele. miris tamnozeleno boje za drvo.

drhtala sam sama između zidnih tapeta i kredence. slabu hranu nisam htjela ni kušati: samo repove rakova, samo

datule, školjke i cimet.

za poljubac sam jedva dočekala trinaestu.

IGRE SITNOG TIJELA

*

imati tako malo tijelo ponekad je praktično. i ladica može poslužiti kao sklonište. svugdje možeš spremati takvo tijelo.

u ormaru ga stavi u očev džep i pronaći ćeš ljute bombone i mrve duhana ili se popni uz svileni rukav i ostani u mekoći haljine, u oporosti znoja i parfema dok se ne začuje: ručak!

ukradi jednu kuglicu naftalina.

dvije naguraj u nosnice ormarskom patuljku koji ti pipa pupak.

*

kad sam znala letjeti, jata perja bi nakon svakog skoka prhnula u zrak. katkad bi mijauknuli psi. u pravilu sam letjela niz duboki hodnik nad skalama, potom bih se digla ponad kuće i ne bih se više znala vratiti – kao papiga.

jednom sam pronašla antenu na kojoj su stajale sve naše odbjegle tigricice: žutozelene i plave, i kljucale konoplju.

*

važno je imati plan. plan za sljedeći sat. kako ugođeno kuca naša urica u predsoblju. pola sata je dovoljno za rat i primirje. dva dana za ljubav i zaborav.

zimi ostajem u krevetu dok se znoj ne ohladi. ljeti se dugo zabavljam ližući sol i sunce s unutrašnje strane podlaktica.

kako ugođeno kuca naša urica u predsoblju: dvije minute naprijed, bar jedna unatrag.

*

od novca koji sam dobila za sitne riječi, kupila sam bicikl.

bila sam biciklistički talent svjetskog kalibra,
prestizala sam motocikliste, preskakala krovove,
vrebali su na mene iz daljine sportski agenti.
tada je iz reno četvorke izašao dečko i rekao: blesačo,
umalo sam te zgazio, tko ti dade biciklu!?
četiri godine sam zaobilazila njegovu ulicu. kad me
sljedeći put sreo, četiri godine je patio. barem.

*

pokazat ću ti jednu igru. pokazat ću ti jednu sisu.
ona je mala kao orah i boli.
a sad ti.

*

ostat ću još neko vrijeme i disati plitko. u bijegu sam, skrivena. i, iako oni to ne znaju, više ne igram njihovu igru.

grupa je tražila grupu. detektivi trčali kroz grmlje, oko spomenika.

prošla sam s morske strane dvorca. da me ne vide. i crno je more ušlo u moje cipele. tu sam privukla barku i uvukla se među madire. južina, bez imalo vjetra, povila me u zamazane ručnike i zibala.

oni s obale su me malo dozivali, pa otišli kućama. nikad mi nije bilo ovako toplo ni ovako tiho.

ostat ću još malo i čekati da se prostor između neba i mene zatrpa vatom.

*

grlim bor, duboko u krošnji, drvena od straha. toliko drvena da mi vrapci zoblju madeže po vratu.

jutros smo sjedili na krovu turist-biroa i pušili. more je bilo žuto i masno kao krumpirova juha, nekog su vruga ispustili i zajebali nam kupanje. već u tri bili smo potpuno ludi od dosade. u četiri smo našli gnjecave šljive i gađali neku djecu iz odmarališta „željeznički“.

sad s bora gledam kako će te prebiti trojica. po bijelim sandalama kapa mi krv iz nosa.

slobodnom rukom tarem i nos i suze. bez glasa. lice mi je već sasvim krvavo, kao i tvoje.

*

da sam, nakon bure, otrčala u park i vratila se s
naramkom šišaka punih pinjola,
da sam uspjela zadržati dah pod morem od velikog
do malog mula, da sam naučila voziti taj motocikl, da
sam imala zvižduk koji se čuje u trećoj ulici, da nisi
rekao *nemoj, šteta je* kad sam počela svlačiti majicu,
ne bih ja pisala.
bilo je tako lako namještati sitne riječi u svoju korist,
makar im lomila kosti.

OTAC MRTVE PJESNIKINJE

*

jednom smo zalutali, ti i ja, s buketom krizantema
i onog drugog cvijeća. zatekli se u čudnom vrtu
punom torti: križeva od krokanta i anđela od
marcipana.

ispod naših su se nogu zanjihale dječje smrti,
stotinu malih kolijevki pod zemljom. groblje roza,
groblje svijetlo plavo. skoro smo poludjeli od toga.
ti si viknuo: ne vuci se, požuri, idemo s ovog mjesta!
između tuge i straha, moj otac uvijek bira ljutnju.
svake se večeri, kažu, ovdje uvlači neka luda žena,
vadi uvelu sisu i doji male grobove.
a mrtve se bebe smiju.

*

navečer započne komorni orkestar u trećoj smjeni.
parenje mačaka ili ječanje djece.
naša je kuća kuća smijeha i strave. debeli zidovi ništa
ne prešute i slušaju sve.
ta djeca preko puta, ne čuju se nikad. kao ni ona koju
mlati.
samo njegovi urlici i udaranje šaka o mlohavo meso
koje će sutra mrcvariti maženjima (tek tada se čuje
isprekidano jecanje njegove žene).
moj prozor je otvoren i ljeti i zimi. u ovoj ulici uopće
nema zraka.
ponekad otac govori mami: možda bismo trebali
otići odavde. izgraditi kuću u masliniku poviše
magistrale. kćeri bi se predvečer penjale u krošnje i
pratile vlakove.
ponekad, ujutro, dok izlazimo iz kuće, nađemo neku
mrtvu susjedu pod prozorom.

*

od sad ovdje radim, rekao si nam te večeri ispred ljetnog kina *gradina*. sjednite u prvi red i nemojte se dizati do kraja projekcije. možete po mraku upasti u rijeku.

pod kino reflektorom zujali su gigantski komarci. na plaži sam tog popodneva pojela cijelu lubenicu i taj je vreli uskisli šerbet želio van.

na velikom platnu x je strasno poljubio y. a ja sam otrčala izručiti sazrelo ljetno popodne u rijeku. kasnije sam samo ležala na mokroj travi i pustila da mi se čude sazriježđa i da se sa mnom hrane oni tusti komarci. na velikom platnu y je ostavljala x-a i krenula su slova.

kad si me našao, rekao si: ti nikad ne slušaš, jebemu gospu. i odnio me jednom rukom kao da nosi goluba.

*

jednom smo zalutali. zameo nas je snijeg u bosanskim gudurama i automobil je stao. pravili smo srebrnu brazdu po bjelini: tvoja jako široka leđa remorkera vuku za sobom puteljak za mene. vunenu nit za sitnog crva da se po njoj popne u jabuku koja svijetli posred sela.

ona mekana rukavica što mi je tada ispala, u proljeće su je našli pastiri.

*

otac je otvoren danju i noću. u njega može ući
pjesma. u njega može leći bog ako se umori.
kroz njega može proći ljubav kao kroz prazan
supermarket.

KUĆNA PRAVILA /melankolični dnevnik/

*

u kolovozu zamišljam da sam neka trafikantica u norveškoj. ustajem u šest, umivam lice hladnom vodom, oblačim modru topericu i čizmice i smiješnu vunenu kapu. živim jednostavno. kavu bez šećera uzimam u papirnatoy šalici i srčem je kroz slamku dok prelistavam jutarnje novosti. kava je vruća, novine su tople, nitko ne pamti otkud sam došla, možda iz nekog manjeg mjesta kraj jezera, to bi moglo objasniti naglasak.

ova sam – trafikantica s vrška svijeta. na posao odlazim bez šminke i s kosom skupljenom u rep. to je zasada sve što o sebi znam.

volim li pitu od lososa?

*

reći ću vam još nešto o trafikantici. nikad nije bila južnije od osla.

ponekad sanja kako klizi po opruženom meridijanu i zaustavlja se na trbuhu ukopanom u vrući pijesak južne obratnice.

tamo pod suncokretom u toplesu leže morske sirene i vrlo obdareni lokalni galebovi.

*

napravili smo puno okruglih prozora na kući da kroz njih možemo gledati brodove.

posadili smo palmu pod balkonom. a zidove oličili u modro i bijelo.

navečer dok gledam svjetla trajekta koji odlazi, umrem od tuge. kome to objasniti?

gasim cigaretu i palim noćnu lampu. sedam brodova odlazi bez mene.

*

bablje je ljeto, nosim kćer u park. njena stopala već vise ispod mojih koljena, ali ne odustajem. idemo na sustipan, na staro groblje, tražiti vjeverice. kad se umorim spustim je, a ona je i prije hodala brže od mene.

obožavam tu kćer, njenu svilenu glavu, izobilje djetinjstva, ulice prostranije od onih u kojima sam odrastala trčeći, svijet sa širim zamahom u kretnji, bogatiji.

bablje ljeto počinje dugom niskom popodneva kratih vremenom za nas.

zajedničke godine lijeno se protežu ispod mojih koljena.

dopusti mi da te nosim dok ne dodirneš tlo. ti si bez sumnje najljepša.

*

ne želim veliku knjigu, želim lijepu kutiju.
nešto za prhkost ovih pergamena, svjetlucavi
zakonik.

kad otvoriš stranice da klizneš u sjaj niz porculansku
kralježnicu vrlo nježnih i preciznih pravila. ona drži
mlohavo meso svijeta na okupu.

mene je odgojilo dvoje djece, moji su idoli sitnice.

*

kad naglo zahladi i krenu kiše, ja znam da dolazi do preokreta na ledenom vektoru, rotira se ona koščica u srcu svijeta i ljetu je prošlo kao drijemež jedne trafikantice nad novinskim vijestima.

čovjek, dijete i ja pod šeširom u jednom zelenom pristaništu. lica su nam preplanula i znojna od duge šetnje uz slano jezero. zastajemo kraj male jastožere i onda natrag, bez žurbe.

nekoliko srebrnih pladnjeva na bijelim stolnjacima. koliko opranog stakla oko sanatorija. jedna čista postelja nakon noćnog kupanja, lijep i čvrsto zategnut život.

to je sve što mi sada treba. da sam popodneveni san jedne trafikantice sa sjevera.

nju da prekriju dubokim dekama, a mene ostave osunčanu bez ijedne misli s brončanim puderom u očima.

*

nedjeljom posjećujem prvu kuću:
slabo sunce dolazi kroz uske otvore za golubove. sve
je sad mekše i prazno.
(htjela sam te pitati kako se kaže. kako se kaže? ali
zaboravila sam naš jezik.)

nedjeljom posjećujem stare stvari pomoću kojih se
prisjećam tko sam.
možda sam velika, jedva u sebe stanem.
možda sam jaka, svemu se smijem. možda sam
lijepa, sve mi se smiješi.
prolazim kroz sobe i primjećujem.
rasla sam skupa s predmetima i oni su me prerasli.
(možda sam tužna, sve mi se smiješi.)

sve me traži, možda sam nestala.

////////////////////Olja Savičević Ivančević
rođena je 16. 9. 1974. u Splitu.

Autorica je nekoliko pjesničkih zbirki, knjige priča *Nasmijati psa*, AGM, Zagreb, 2006. i romana *Adio kauboju*, Algoritam, Zagreb, 2010.

Nagrađena je nagradom „Prozak“ kao najbolja autorica proze do trideset i pet godina; dobitnica je nagrade „Ranko Marinković“ *Večernjeg lista* za kratku priču, te nagrade „Kiklop“ za pjesničku zbirku *Kućna pravila*, Algoritam, Zagreb, 2007.

Knjige su joj prevedene i objavljene u Njemačkoj, Makedoniji, Mađarskoj i Srbiji.

Pojedine priče, pjesme i pjesnički ciklusi ove autorice prevedeni su i objavljeni na dvadesetak svjetskih jezika, uvrštavani u izbore i antologije.

Živi i radi u Splitu kao slobodna spisateljica i novinarka.

////////////////////**gost u knjizi: David Albahari**

MALE PRIČE

RITAM KALIPSA

Svi smo ustali u iščekivanju himne, ali orkestar je zasvirao kalipso. I nije samo svirao, već i igrao. Ceo orkestar, zajedno s dirigentom, složno je igrao kalipso, i ubrzo se taj ritam preselio na nas, provlačio se kroz naše ruke i noge, gnezdio se u stomacima i stražnjicama, i onda nam se pridružio počasni vod, diplomate na tribinama, deca sa cvećem, čak je i posada aviona sišla na pistu, a zatim su i predsednici počeli da cupkaju, prvo naš, potom njihov, pa onda zajedno, držeći se za ruke, i tada su i televizijski snimatelji počeli da se njišu, ne ispuštajući kamere, tako da je slika na televizijskim ekranima širom zemlje treperila i skakutala, ali niko se nije požalio, niko nije telefonirao, ni tada ni kasnije, pa ni mnogo kasnije, kada su čak i članovi orkestra tvrdili da se to nije desilo.

NE RADITI NIŠTA

Još korak-dva pa dolazi zid, ne moram uopšte da otvaram oči, ne moram da pružam ruke ispred sebe, dovoljno je polako da se okrenem i počnem da brojim do šest, i tada ću stići do naspramnog zida, gde mogu ponovo da se okrenem i krenem prema drugom zidu ili da, ukoliko poželim, malo zastanem i o svemu dobro razmislim. Nekad je tako dobro ne raditi ništa.

PRAVA PRIČA

To je to, misli pripovedač, to je prava priča. Čekao ju je godinama, sakrivao se iza živica, zadržavao dah pred raznim zatvorenim vratima, virio kroz prozore, peo se na drveće, čučao kraj tarabe, ali nikada to nije bila prava priča, bar ne do sada, ne u podjednako meri kao što je ova, u isto vreme gizdava i smerna, uzvišena i prosta, jednostavna i zamršena, premda tako jasna, toliko precizna i sveobuhvatna, prepuna bola i žudnje, uspomena i zaborava, da se pripovedaču čini da uopšte nije moguće da se ona zapiše, i tog trenutka priča nestaje, iščezava i pripovedač, i ostaju samo praznina i tišina, kao što je oduvek bilo i kao što će uvek biti.

GLAS

Uveče, dok senke rastu, raste i dečakov strah, uvećava se uprkos glasu koji dopire ispod kreveta i neprekidno ponavlja: Ne boj se, dečače, nisi sam, uopšte nisi sam.

SVRAB

Kada stigne do pešačkog prelaza, devojka oseti svrab, ali neprijatno joj je da podigne majicu i počeše stomak. Odlučuje da ništa ne radi; samo će strpljivo da čeka. Svrab se, u međuvremenu, preselio na levu podlakticu, zatim se spustio na unutrašnju stranu leve butine, vratio se na levu podlakticu i tu, po svemu sudeći, nestao. Devojka je ushićena, ali se i dalje ne usuđuje da udahne vazduh. Kada to napokon učini, ugleda kako muškarac na suprotnoj strani ulice uvlači šaku u košulju i, uveren da ga niko ne vidi, počinje da se češe po stomaku.

ČAMAC NA JEZERU

Jednom davno, dok smo šetali pored jezera, čuli smo kako neko doziva preko vode, ali noć je bila tako mračna da uopšte nismo mogli da odredimo odakle dopire taj glas. Sledećeg jutra, kada se podigla magla, ugledali smo prazan čamac. Ljuljuškao se, napušten, gotovo na sredini jezera. Ni danas ne znamo ko je te noći bio u njemu.

PEKAR NE VOLI HLADNU VODU

Predrag Nikolić, pekar, prilazi rubu bazena, zamoči palac desnog stopala u vodu, kaže: „Brrr!“, okrene se i ode.

KLUPE

Svake noći ljubavni parovi odvuku klupe u žbunje i svakog jutra mi ih vraćamo na staze. Žalili smo se zbog tog nepotrebnog posla Upravi gradskih parkova, ali nikada nas nisu shvatili ozbiljno. A onda smo jednog jutra na klupi u žbunju našli mrtvu ženu. Suknja joj je bila zadignuta, čarape i donji veš pokidani i krv joj se slivala niz butine. Međutim, na sastanku Uprave nisu mogli da se odluče da li da odnesu klupe ili poseku žbunje. Tako mi i dalje svakog jutra vraćamo klupe na staze, s tim što sada po njih idu samo muškarci, dok žene stoje malo dalje i gvire kroz prste.

//////////////////////**David Albahari,**
pisac i prevodilac, rođen je 1948. godine. Prvu
knjigu, zbirku priča *Porodično vreme*, objavio je
1973. godine. Do sada je objavio deset zbirki priča,
dvanaest romana i tri knjige eseja...
Od jeseni 1994. godine živi u Kalgariju, u Kanadi.

Više na www.davidalbahari.com

edicija **Mala kutija**

knjiga četvrta

Olja Savićević Ivančević

KUĆNA PRAVILA

Izdavač: Grupa 484 / www.grupa484.org.rs

Za izdavača: Vladimir Petronijević

Izabrala i uredila: Ružica Marjanović

Urednica izdanja: Zagorka Aksentijević

Autorka teksta na poleđini: Irena Jovanović

Lektura i korektura: Slavica Miletić

Grafički oblikuje: Škart

Štampa: Standard 2

Beograd, 2010.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije.
Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora
i ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

ISBN 978-86-86001-32-0
COBISS.SR-ID 180957964

Prvo kolo edicije

1. Nenad Veličković:

VI BLE I VII HAHA

2. Amir Kamber:

AMIR KAMBER, ŠTIMER ORGUĽJA I KLAVIRA

3. Radmila Lazić:

SMEJAĆU SE SVUDA, PLAKAĆU GDE STIGNEM

4. Olja Savićević-Ivančević:

KUĆNA PRAVILA (izbor)

5. Predrag Lucić:

LJUBAVNICI IZ VERONE (izbor)

Zašto treba čitati ove tekstove

- - zato što su čarobni
- - zato što ćeš se u njima pronaći i to u svim oblicima i veličinama
- - zato što zbog svakog od ovih tekstova vazduh zastane u plućima sve dok ne dodješ do kraja i ne zavrti ti se u glavi, pa se oduševiš i hoćeš opet
- - zato što se čitaju lako
- - zato što te ujedno zabave i rastuže pa se onda zbuniš i ne znaš u koju stranu da iskriviš lice

(Možeš da zaokružiš sve odgovore koje smatraš tačnim)